

15 april 2022 – Goede Vrijdag

‘ZIE DE MENS!’

Johannes 18, vers 28 t/m 19, vers 16

Afgelopen zondagmorgen vertelde ik dat in het Johannesevangelie in de woorden die Jezus' tegenstanders uitspreken vaak een dubbele laag aanwezig is. De woorden van de tegenstanders van Jezus hebben vaak een diepere betekenis, dieper dan die tegenstanders zelf op dat moment hebben kunnen beseffen. Afgelopen zondag ging het in de preek bijvoorbeeld over de woorden van de Farizeeërs (Joh. 12:19). Nadat Jezus onder luid gejuich en gezang van de omstanders op een ezel de stad was binnengehaald, zeiden de Farizeeërs gefrustreerd tegen elkaar: 'jullie zien dat wij niets bereiken; de hele wereld loopt achter Hem aan!' Nu, dat 'de hele wereld loopt achter Hem aan', dat was nu precies wat God hier op de achtergrond aan het bewerken was. En daarom vertelde Johannes vervolgens ook over een aantal Griekse mensen die Jezus wel wilden zien. Heel de wereld, joden en Grieken – de wereld die God zo lief had dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft – werd naar Jezus toegetrokken, door Hem aangetrokken. Voor de Farizeeërs was dat één grote frustratie, maar Johannes wist beter: dit was geen mislukt plan van de Farizeeërs, het was ten diepste Gods reddingsplan. Gods reddingsplan licht op in de woorden van de vijanden. Nu, dat is volgens mij ook aan de hand in de woorden van Pilatus, als Pilatus tot het volk roept: 'Zie de Mens!'

Eerst even kijken: hoe komt Pilatus tot die uitspraak? Waarom zegt hij dit?

Nu, Pilatus is in haastig overleg met de joodse leiders. Welke stappen moeten er gezet worden, nu zij deze Jezus bij Pilatus brengen en aanklagen? Pilatus komt er met de joden niet uit. Je ziet hem steeds heen en weer lopen. Het rechtsgebouw in, het rechtsgebouw uit. Want ja, de joodse leiders wilden zelf het rechtsgebouw niet betreden. Zij zouden hierdoor onrein worden en dan zouden zij niet het Pesachfeest kunnen vieren, wat die avond zou gaan beginnen. Dat in- en uitlopen van Pilatus is heel tekenend: Pilatus loopt als het ware van het kastje naar de muur. Want hij zit klem. Hij weet dat die Jezus onschuldig is, dat merkt hij gewoon, maar hij ziet de joodse leiders steeds ongeduldiger worden. Pilatus voorziet grote onrust, als hij voet bij stuk houdt en weigert om Jezus te veroordelen. En zulke onrust zal voor zijn reputatie niet goed uitpakken....

Maar het is niet alleen Pilatus die hier aan het draaien is, ook de joodse leiders zelf zijn aan het draaien. Eerst hoor je geen antwoord van hen, waarom ze Jezus willen laten doden. 'Als Deze geen misdadiger was, zouden wij Hem niet aan u overgeleverd hebben', zo zeggen ze heel sarcastisch (vers 30). Daarna komt het hoge woord

eruit: zij betichten Jezus van Godslastering, Hij heeft gezegd dat Hij Zoon van God was. Jezus was dus eigenlijk helemaal geen politieke opstandeling, Hij vormde geen gevaar voor de samenleving of voor Pilatus! Maar als Pilatus ook dan er niet op ingaat om Jezus te laten kruisigen, zeggen de joodse leiders: 'als u Deze loslaat, bent u niet de vriend van de keizer'. Met andere woorden: 'als jij niet doet wat wij zeggen, dan kom je in grote problemen, vriend'.

Wat een gênante ontmaskering van de mensen...

Joodse leiders, voluit geestelijke mensen, spelen een vals spelletje en gebruiken alle middelen en argumenten om deze Mens ten onder te laten gaan. Hun ware gezicht wordt zichtbaar. Achter het vrome masker bevindt zich een gezicht getekend door eigenbelang, haat, ongeloof, of welke woorden je er ook aan moet

geven. En ook het masker van Pilatus gaat af: een machtige Romeinse heerser loopt hier van het kastje naar de muur om zijn gezicht te redden. Hij laat Jezus geseelen, hij laat Jezus verkleed worden als een nepkoning, 'misschien zouden de joodse leiders dat wel voldoende vinden als hij Jezus zo diep laat vernederen'..., maar al die middeljes – gruwelijke middelen – werken niet... De Romeinse gezaghebber kan niet anders dan zwichten voor de claim van de joodse leiders. Hij buigt voor hun

eisen om zijn gezicht niet te verliezen.

Wat een ontmaskering van mensen! Achter de maskers van vroomheid en heiligheid, het masker van gezag, zien wij een en al verdorvenheid. Zulke slechte motieven, zulke door en door slechte acties om het eigen gezicht en de grip op de situatie niet te verliezen.

Terwijl hier de maskers af vallen en wij de ware mensheid krijgen te zien, wordt Jezus tegelijkertijd juist verkleed... als een zielige koning. Op zijn bebloede rug gooit men een soldatenmantel. En op Zijn hoofd drukt men een kroon van doornen. En onder het groeten van deze zojuist uitgeroepen koning, slaat men Hem in het gezicht. Pilatus probeert het nog een keer: 'zie de Mens!' Is het nu echt nodig om deze Stakker nog meer leed aan te doen? Zeg nu zelf: wat voor gevaar vormt Hij nu? Maar nee. Hij moet verhoogd worden. Aan een kruis.

Zie de Mens!

Ik had het over een diepere betekenislaag... Nu, als ik zo Pilatus en de joodse leiders een vuil spel zien spelen waarbij hun maskers afvallen en hun ware gezicht zichtbaar wordt... en ik kijk vervolgens Jezus..., ja dan zie ik daar de mens staan. De mens *zoals wij zijn geworden*. De mens anno 2022.

Die mens was zo mooi door God geschapen! Als kroon op de schepping. Elke scheppingsdag keek God tevreden terug op Zijn werk: 'en God zag dat het goed was'. Maar op de zesde scheppingsdag, toen heel de wereld door God was klaargemaakt voor de komst van

de mens en de mens door God tot leven werd geroepen, keek God opnieuw terug op Zijn werk en toen klonk het: 'en zie, het was zeer goed'. Gods pronkjuweel was klaar: de mens. Zijn tegenover, waarmee Hij Zijn liefde voortaan zou gaan delen.

En nu zien wij die mens daar staan, naast Pilatus. *Dit is wat er nu van die mens is geworden.* Ik laat even de nuance weg - dat er nog heel veel goede en mooie dingen aan de mens te zien zijn, dat klopt inderdaad – maar kijkt u mee: ziet u ook, wat ik zie?

Ik zie daar naast Pilatus een mens staan, die op dit moment zo eenzaam is. Nu, eenzaamheid kenmerkt de westerse mens van de 21^e eeuw, zo vertelt de Belgische psychiater Dirk de Wachter ons. Wij hebben ons ontworsteld aan allerlei tradities, verbanden en grote verhalen... en wij mogen nu op eigen benen staan. Zelf beslissen. Zelf ons leven invullen. Maar die zegen van de bevrijding van het individu, wat is die voor velen tot een vloek geworden. Wat is er veel verborgen eenzaamheid. Een alleenheid, ondanks alle mensen om je heen en alle hulpprogramma's om assertief te zijn en perspectief te houden. Wat hunkeren veel mensen naar een stukje geborgenheid. We schreeuwen luid dat ieder mag zijn wie hij of zij wil zijn - ongeacht geslacht, nationaliteit, cultuur, noem maar op – maar wij weten eigenlijk niet zo goed wie wij eigenlijk zijn en waarom wij überhaupt zijn.

Wat gaan mensen gebukt onder de last om iemand te zijn. 'Wees wie je bent', maar ondertussen volgen wij nauwgezet de voorbeelden op social media en in onze cultuur. 'Wees wie je bent', maar het is zo'n opgave om iemand te zijn. Een gevecht tegen de druk van prestatie, van goed moeten overkomen, een gevecht met je falen, met de donkere kanten van jezelf..., je raakt gewoon op. Zie de mens: een eenzaam en moegestreden individu, alleen met zichzelf.

Zie de mens, zegt Pilatus. Ja, ik zie daar een koning staan. Een mens tot koning gekroond, maar wat een trieste verschijning... De mens anno 2022 is volop koning: ieder mag zijn eigen rijk opbouwen en zijn eigen wetten bepalen, maar wat zitten die narcistische koninkrijkes elkaar vaak in de weg. Wat is er een ontstellend gebrek aan verbinding, aan hechte relaties, aan stabiliteit, aan opoffering en loskomen van jezelf. We zijn de koning te rijk..., maar zo gebonden. Gebonden aan onze verlangens, ons gevoel, ons willen, ons moeten. Een koning die zo vrij is, maar voor wie het leven soms zo leeg en onherbergzaam is.

De mens anno nu is koning met een eigen koninkrijk. Maar ondanks alle koninklijke eigenschappen en koninklijke waardigheid voelen wij ons vaak heel onveilig. Wij zijn gezegend met dat wij in bijna de meeste veilige samenleving ter wereld mogen leven, maar het gevoel van onveiligheid wordt steeds groter en complottheorieën krijgen de ruimte. Wij trekken de muren rondom onze koninkrijkes op en wij zien in die andere ander – medelander of buitenlander – soms een bedreiging.

Zie de mens. Gevangen in zichzelf. Alleen met zichzelf in deze steeds meer complexer wordende wereld.

Die prachtige mens, de kroon op de schepping, de onderkoning van de aarde..., ik zie hem hier naast Pilatus staan: zo gehavend, zo kwetsbaar, zo getekend door lijden, zinloosheid, schuld en schaamte.

Maar onze Bijbelvertaling heeft het woord 'mens' met een hoofdletter geschreven. En dat verraadt het grote geheim: het gaat hier over Jezus. *De Zoon van God* staat daar. *Hij* is tot deze mens geworden! *Hij* is op deze plaats gaan staan vandaag. Op *onze* plaats. De plaats van die gehavende, angstige, koning die al zijn eer en waardigheid was verloren, werd door Hem ingenomen. Hij staat daar vandaag, als koning gebonden om ons te ontbinden, zo vertelt het Avondmaalsformulier. Gebonden om ons te ontbinden, los te maken. Hij laat de vloek over Zich heenkomen, om ons in de vrijheid te stellen.

Op Goede Vrijdag gaan alle maskers af. Van de Farizeeërs. Van Pilatus. We krijgen hun ware gezicht te zien. Maar vanavond mag ook u uw masker afzetten. *Moeten* wij ons masker afzetten om God ons ware gezicht te laten zien.

Maar wij moeten ook ons masker afzetten om heel goed deze Mens te kunnen zien. Een mens zoals wij. Een Mens in onze plaats. Het is de Zoon van God die vandaag verhoogd wordt aan het kruis. Omdat Hij die plaats heeft ingenomen, hoeft u of jij niet meer daar in alle schaamte en vernedering uzelf te zien te staan. Jezus staat daar nu.

Wij hoeven geen eenzame, gehavende, moegestreden koningen meer te zijn. Want door Jezus' verlatenheid mogen wij weten dat wij nooit meer door God verlaten zullen zijn.

Omdat Hij die eenzame plaats heeft ingenomen, mogen wij onze plaats innemen in Gods gezin, met een hemelse Vader en met zoveel broers en zussen die net zoals wij van Gods liefde en genade mogen leven. Door Jezus diepe wonden is er voor ons heling, een heel worden.

Door Zijn gebonden zijn is er voor ons vrijheid, geweldige vrijheid om God en de naaste te kunnen dienen.

Door Zijn lijden en doodsoverwinning mogen wij weten dat de strijd al is beslist en hoeven wij niet bang te zijn.

Door Zijn dood is er voor ons het leven, nu en tot in eeuwigheid.

Zie de Mens. De mens van 2022. Ikzelf. Wat heftig om jezelf daar te zien staan...

Maar kijk nog eens goed: Jezus staat daar nu! Hij is daar gaat staan. Zie de Mens... voor ons mensen. Hij ondergaat op deze dag het onmenselijke lijden, zodat wij weer werkelijk mens mogen worden. Hij wordt zo vernederd, zodat wij onze ereplaats weer mogen ontvangen: als Gods kroon op de schepping, de mens met wie God al Zijn liefde wil delen.

*Mijn God, wat is de mens dan op deez' aarde!
De broze mens, hoe klimt hij tot die waarde,
Dat Gij aan hem in zoveel gunst gedenkt;
En 's mensen zoon Uw teêrste liefde schenkt!*
(Psalm 8, vers 4)